

Lektionsplanering

Årskurs:

Gymnasiet

Ämne:

Historia 1a2

Tema:

Upplysningen: Filosofiska idéer

Koppling till styrdokument

	Olika historiska frågeställningar och förklaringar kring långsiktiga historiska förändringsprocesser i ett kronologiskt perspektiv som speglar både kontinuitet och förändring, till exempel befolkningsutveckling, statsbildning, jordbrukets utveckling och olika syn på människors värde, på makt och på könsmönster.
Centralt innehåll	Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen i Sverige och globalt samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välstånd, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter, jämställdhet, men också kolonialism, diktaturer, folkmord och konflikter.
Betygskriterium (E)	Eleven kan översiktligt redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Dessutom kan eleven översiktligt redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar översiktligt deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger enkla exempel på, och förklarar översiktligt, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

[Lgr 22, Historia, Åk. 1-3]

Lärarledda instruktioner

1. Introduktion till Upplysningen (10 min)

- Beskriv kort vad Upplysningen var och dess tidsperiod.

- Fokusera på hur den påverkade filosofiska strömningar och vetenskaplig utveckling.
- Diskutera vilken roll upplysningsfilosofer som Rousseau, Voltaire och Locke hade.
- Ge exempel på hur deras idéer förändrade samhället.

2. Gruppdiskussioner kring filosofiska idéer (15 min)

- Dela upp klassen i grupper och ge dem specifika upplysningsfilosofer att diskutera.
- Varje grupp får diskutera vad deras filosof ville åstadkomma och deras idéers relevans idag.
- Be grupperna att förbereda en kort presentation av sina resultat.

3. Presentationer och klassdiskussion (15 min)

- Grupppresentationer av deras diskussioner.
- Följt av en klassdiskussion om hur dessa idéer kan tillämpas i dagens samhälle.
- Öppna för frågor från studenter.

4. Sammanfattning och tillämpning (10 min)

- Sammanfatta de viktigaste punkterna från lektionen.
- Diskutera hur Upplysningens idéer fortfarande är aktuella.
- Ge eleverna en uppgift att fundera på: Vilka av dessa idéer tycker de är mest relevanta för dagens samhälle?

Ämnesinnehåll

- **Upplysningen:** En viktig tidsperiod som formade den moderna västern och innebar en strävan efter förnuft och kunskap, i kontrast till tradition och dogmatisk tro.
- **Filosofer:** Betydelsefulla röster som John Locke förespråkade om människans rättigheter och Voltaire med sitt fokus på yttrandefrihet och religionsfrihet.
- **Källkritik:** Hur man kritiskt kan granska information och tankegångar som kom under upplysningstiden och deras efterföljande inverkan.
- **Kultur och konst:** Konstnärer och författare från denna period som reflekterar upplysningens idéer genom skapande.
- **Påverkan på nutiden:** Reflektion över hur upplysningens idéer fortfarande påverkar dagens samhällsstrukturer och politiska strategier.

Ordkollen

Ord

Förklaring

Etymologi

Uppllysning	En intellektuell och kulturell rörelse under 1700-talet som främjade förnuft, kunskap och vetenskap.	Kommer från franskans "Lumières", som syftar på att "upplysa" tankar.
Rationalism	En filosofisk hållning som betonar förnuftet som den primära källan till kunskap.	Från latinets "rationalis", vilket betyder "skapad av förnuft".
Skepticism	En filosofisk hållning som ifrågasätter och tvivlar på kunskapens och informationens giltighet.	Från grekiskans "skeptikos", som betyder "i tvivel".

Diskussionsfrågor

- A. Vilken av de upplysningstankar ni har diskuterat tycker ni har störst påverkan på dagens samhälle och varför?
- B. Tror ni att den moderna teknologin och informationstillgången har gjort människor mer "upplysta" än tidigare? Varför eller varför inte?
- C. Hur skulle våra liv se ut om upplysningstidens idéer inte hade spridits? Vilka utmaningar skulle vi stå inför?

Aktivitet

Eleverna kommer att skapa en egen "Upplysningstidens faktabroschyr". De ska välja en upplysningsfilosof och sammanställa information om dennes liv, idéer och inflytande. Broschyren ska inkludera bilder, citat och en kort avdelning om hur denna filosofis tankar kan tillämpas i nutiden. Eleverna får en vecka på sig för att slutföra och presentera sina broschyrer i klassen.

Exit-ticket

Frågor	Svar
1. Vad var huvudidén med Upplysningen?	Mottagande och spridning av kunskap baserad på förnuft.
2. Nämn en filosof och deras bidrag.	John Locke – Teorin om naturliga rättigheter.
3. Vad menas med källkritik?	Att kritiskt granska och utvärdera informationens tillförlitlighet.
4. Hur påverkar filosofin oss idag?	Genom lagar och sociala normer baserade på mänskliga rättigheter.
5. Vad är skillnaden mellan rationalism och empiricism?	Rationalism betonar förnuft, medan empiricism fokuserar på erfarenhet.
6. Nämn ett verk från upplysningstiden.	"Enligt förnuftet" av Jean-Jacques Rousseau.
7. Hur skulle du beskriva upplysningens påverkan på vetenskap?	Det ledde till ökad vetenskaplig metod och fokusering på observation och experiment.

8. Varför är upplysningstankarna fortfarande aktuella?

De formerar grunden för många moderna demokratier och rättsstater.

Hemuppgift

Eleverna ska skriva en uppsats där de analysera en av idéerna från en upplysningsfilosof och undersöka dess påverkan på dagens samhälle. Uppsatsen ska vara 2-3 sidor lång och inkludera en diskussion om hur dessa idéer fortfarande kan tolkas och användas i dagens kontext.

Tags: [Lektion](#)